

19.9.2017

Vero-osasto

TAE 2018 veromuutosten tulonjakovaikutukset

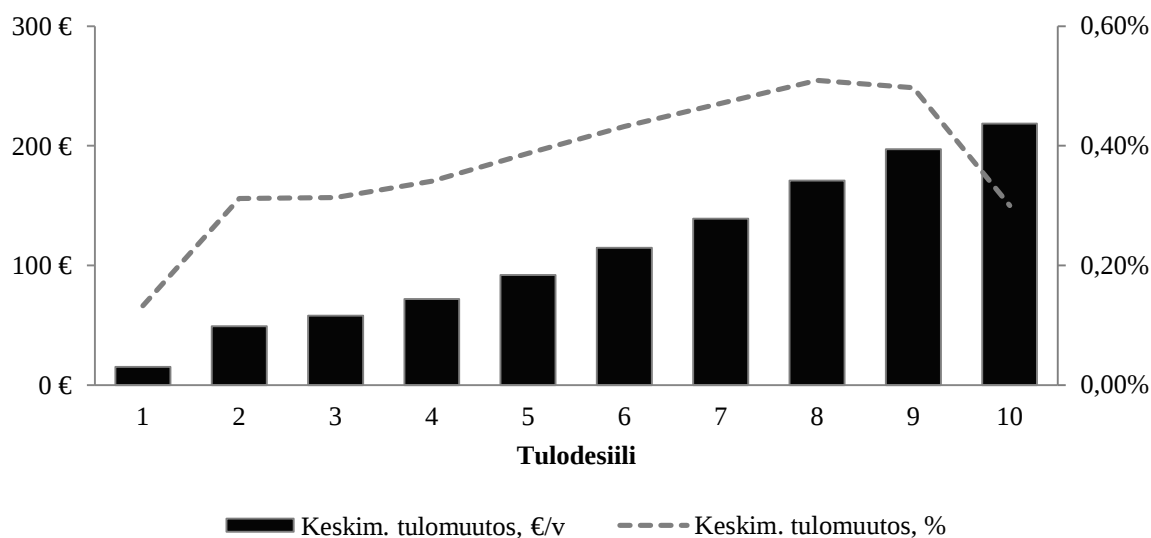
Tähän muistioon on koottu arvioita vuoden 2018 talousarvioesityksessä esitettyjen veromuutosten tulonjakovaikutuksista, niiltä osin kuin niitä on pystytty laskelmaan. Laskenta-aineistojen otosten pienuudesta sekä muista menetelmällisistä epätarkkuutta aiheuttavista tekijöistä johtuen lukuihin tulee suhtautua suuntaa-antavina arvioina.

Tulonjakovaikutuksia tarkastellaan Gini-kertoimen avulla, sekä arvioimalla käytettävissä olevien tulojen suhteellisia muutoksia eri tulokymmenyksissä. Gini-kerroin on kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen jakautumista kuvaava indikaattori, joka voi saada arvot 0 ja 100 välillä. Mitä korkeampi indikaattorin arvo on, sitä suuremmat tuloerot ovat. Jos Gini-kertoimen arvo on 100, suurituloisin tulonsaaja saa kaikki tulot. Jos Gini-kertoimen arvo on 0, kaikkien tulonsaajien tulot ovat yhtä suuret. Gini-kerroin kuvaa suhteellisia tuloeroja. Se ei muutu, jos kaikkien tulonsaajien tulot muuttuvat prosenteissa saman verran. Tuorein tuloerojen tarkastelu, jonka Tilastokeskus on tehnyt tulonjaon kokonaistilaston tiedoista, on vuodelta 2015. Tarkastelussa tuloeroja kuvaavan Gini-kertoimen arvo on 27,29, mikä on 0,26 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Kokonaisvaikutus

Yhteensä tässä laskettujen vuodelle 2018 esitettyjen tulo- ja kulutusverotuksen muutosten kokonaisvaikutus on tulonjaon kannalta neutraali. Tuloverotuksen muutokset kaventavat tuloeroja ja kulutusverotuksen muutokset kasvattavat tuloeroja. Gini-kertoimen ei arvioida muuttuvan tässä arvioitujen muutosten yhteisvaikutuksen seurauksena.

Alla olevaan kuvioon on koottu veroperusteisiin tehtyjen muutosehdotusten yhteisvaikutukset tulokymmenyksittäin.

Tulonjakolaskelmissa mukana olevat veromuutokset

Laskelmissa on mukana vuoden 2018 talousarvioesitykseen liittyvien veropäätösten vaikutukset niiltä osin, kun vaikutukset on pystytty laskemaan.

Tuloverotus

- Ansiotuloveroperusteisiin tehdään kuluttajahintaindeksin mukainen 1,5 % indeksitarkistus (-205 miljoonaa euroa).
- Työn verotusta kevennetään (-300 miljoonaa euroa).
- Ns. solidaarisuusveron alarajan määräaikaisen alentamisen voimassaoloa jatketaan (+30 miljoonaa euroa).
- Yleisradioveron rakennetta muutetaan parlamentaarisen työryhmän esityksen perusteella siten, että kaikkein pienituloisimpia vapautetaan verosta (-6 miljoonaa euroa).

Kulutusverotus

- Tupakkaveroa korotetaan vuonna 2018 kahteen otteeseen yhteensä noin 11 %, vuositasolla noin 68 miljoonalla eurolla. Päätös, jonka mukaan tupakkaveroa korotetaan yhteensä 270 miljoonalla eurolla vuosina 2016–2019, on tehty jo vuonna 2015.

Vuonna 2018 voimaan tulevista veromuutoksista laskelmissa ei ole mukana kiinteistöverotuksen muutoksia, varainsiirtoveron poistoa tietyissä yhtiömuodon muutoksissa eikä autoverotuksen muutoksia. Näiden toimenpiteiden vaikutuksia ei pystytä laskemaan. Laskelmassa ei myöskään ole mukana jo aikaisemmin säädettyjä, voimassa olevan lainsäädännön mukaisia määräaikaisen lapsivähennyksen voimassaolon päättymistä eikä asuntolainan korkovähennys-oikeuden supistamista. Laskelmassa ei ole mukana alkoholiveron korotusta eikä lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden energiaverojen korotusta. Näiden päätösten yksityiskohdat ovat vielä auki ja niistä annetaan hallituksen esitykset myöhemmin.

Tulonjakovaikutukset eriteltynä

Tuloverotus

Tuloverotukseen ehdotettujen muutosten yhteenlaskettu vaikutus on lievästi tuloeroja kaventava. Vaikutus on kuitenkin pieni, Gini-kertoimella mitattuna yhteensä n. -0,01 prosenttiyksikköä. Solidaarisuusveron alarajan alentamisen jatkaminen ja yleisradioveron rakennemuutos kaventavat tuloeroja hieman. Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus ja työn verokevennys kasvattavat tuloeroja hieman. Yhteensä tuloverotuksen muutokset vastaavat käytettävissä oleviin tuloihin suhteutettuna alimmassa tulokymmenyksessä noin 0,30 prosenttia. Ylimmässä tulokymmenyksessä vastaava suhde on noin 0,31 prosenttia ja keskimäärin noin 0,43.

Kulutusverotus

Kulutusverotukseen ehdotetuista muutoksista tulonjakovaikutukset on voitu arvioida tupakkaveron korotuksen osalta, jonka vaikutus on hieman tuloeroja kasvattava. Vaikutus on kuitenkin pieni, Gini-kertoimella mitattuna yhteensä n. 0,01 prosenttiyksikköä. Kulutusverotuksen korotusten vaikutukset ovat usein regressiivisiä. Tämä on pitkälti seurausta siitä, että pienituloiset kotitaloudet kuluttavat suuremman osuuden käytettävissä olevista tuloistaan kuin suurituloiset kotitaloudet, joilla jää enemmän rahaa säästöön. Kun kulutusverotuksen muutoksia suhteutetaan kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin, suurempi osuus kohdistuu pienituloisiin kotitalouksiin vaikka euromääräisesti suurituloisiin kotitalouksiin kohdistuva muutos olisikin suurempi.

Tupakkavero on kulutusveroista regressiivisimpiä. Vuonna 2018 tehtävät *Tupakkaveron korotukset* vastaavat käytettävissä oleviin tuloihin suhteutettuna alimmassa tulokymmenyksessä noin 0,17 prosenttia. Ylimmässä tulokymmenyksessä vastaava suhde on noin 0,01 prosenttia ja keskimäärin noin 0,07.

Hallitus on päättänyt korottaa alkoholiveroa sekä lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoainesten energiaveroja. Näistä tullaan antamaan hallituksen esitykset myöhemmin. Muiden kulutusverojen tapaan alkoholiveron korotuksen vaikutus on regressiivinen ja korotuksella tulee olemaan pieni tuloeroja kasvattava vaikutus. Energiaverot ovat hyvin lievästi regressiivisiä, joten energiaverojen korotuksen tuloeroja kasvattava vaikutus jää vähäiseksi.

Autoveron alennuksesta ei voida laskea Gini-kertoimen muutosta aineistoon liittyvien epävarmuuksien takia. Kolmeen suurituloisimpaan tulokymmenykseen kuuluvien kotitalouksien käyttäessä yli puolet uusiin autoihin kulutetusta rahamäärästä autoveron alennuksen voidaan kuitenkin arvioida olevan korkeampituloisia kotitalouksia suosiva, eli Gini-kertoimen arvolta positiivinen. Autoveron alennuksesta päätettiin vuonna 2015.

Menetelmäkuvaus

Välillisen verotuksen jakaumavaikutuksia on arvioitu Tilastokeskuksen vuoden 2012 kulutus-tutkimuksen aineiston perusteella. Aineisto on otosmuotoinen tutkimus, johon vastasi vuoden 2012 aineiston osalta noin 3 500 kotitaloutta. Aineiston tiedot on kerätty haastattelemalla, kotitalouksien kuiteista ja kulutusmuistikirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista. Aineisto on painotettu edustamaan koko kansantalouden tasoa. Arviot on käytettävissä olevista tiedoista johtuen suoritettu vuoden 2012 tasolla. Gini-kerrointa sovelletaan tässä yhteydessä

niin, että välilliseen verotukseen liittyvät muutokset suhteutetaan käytettävissä oleviin tuloihin.

Tuloverotuksen tulonjakovaikutuksia on arvioitu Tilastokeskuksen vuoden 2015 tulonjakotilaston aineiston perusteella. Aineisto on otosmuotoinen kyselyaineisto, joka kattaa noin 11 000 kotitaloutta. Aineisto sisältää kuitenkin kattavasti hallinnollisia rekisteritietoja esimerkiksi verotuksesta. Aineisto on ajantasaistettu¹ vastaamaan valtiovarainministeriön kansantalousosaston talousennusteen vuoden 2018 mukaista skenaariota.

Laskelmat ovat kaikin osin staattisia, toisin sanottuna ne olettavat, että veropohja (kuten kulutuksen määrä) ei muutu veroperustemuutoksen seurauksena esimerkiksi kotitalouksien käyttäytymisvaikutusten johdosta. Tilastokeskuksen käsitteet ja määritelmät (<http://www.stat.fi/meta/kas/index.html>) sisältää seikkaperäisemmät kuvaukset käytetyistä termeistä.

¹ Ajantasaistaminen on menetelmä, jolla menneisyyttä kuvaava aineisto saatetaan kuvaamaan nykypäivää tai tulevaisuusskenaariota. Aihetta ovat käsitelleet esimerkiksi Immervoll, Lindström, Mustonen, Riihelä, ja Viitamäki (2005): "Static Data ageing techniques: accounting for population changes in tax benefit microsimulation models", EUROMOD Working paper No. EM7/05 (<https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/euromod/em7-05.pdf>).